

Ngữ văn 10: Phân tích và nêu cảm nghĩ bài Hiền tài là nguyên khí của quốc gia

I. Giới thiệu vấn đề “Hiền tài là nguyên khí của quốc gia”

Sự phát triển, thịnh vượng của dân tộc đều phụ thuộc vào những người tài giỏi của quốc gia đó. Những người tài giỏi khó kiến thức cao, học rộng, thông minh,... có những đóng góp cho sự phát triển của đất nước. Những điều này hoàn toàn đúng và đã được khẳng định từ thời xa xưa. Tiến sĩ Thân Nhân Trung đã khẳng định điều này qua bài viết của chính mình “Hiền tài là nguyên khí của quốc gia”. Chắc hẳn có nhiều người chưa hiểu rõ về câu nói này, sau đây chúng ta sẽ đi tìm hiểu ý nghĩa của nó.

II. Thân bài

1. Giải thích câu nói “Hiền tài là nguyên khí của quốc gia”

- Hiền tài: là người có tài và người đó phải có đức. Hiền tài là người tài giỏi, là người có tài cao, học rộng, hiểu biết sâu xa,....
- Nguyên khí: là sức mạnh vật chất, tinh thần, tiềm tàng của con người. là sức mạnh tiềm ẩn và quyết tâm của con người sẽ quyết định thành tích của người đó.

2. Ý nghĩa của câu nói “ Hiền tài là nguyên khí của quốc gia”

- Những người học rộng tài cao là khí chất ban đầu, làm nên sự sống còn và phát triển của đất nước.
- Hiền tài có vai trò quan trọng trong sự thịnh suy của đất nước.
- Những người tài giỏi là nhân tố quan trọng để xây dựng đất nước.

3. Những việc người xưa đã làm để thể hiện sự coi trọng nhân tài.

- Đề cao danh tiếng, phong chức tước, đề cao ở bảng vàng,....
- Khắc bia để lưu tên.
- Khuyến khích noi gương người tài, ngăn ngừa kẻ xấu.
- Học tập người tài những điều hay.

4. Bài học từ câu nói “Hiền tài là nguyên khí của quốc gia”

- Phải biết quý trọng nhân tài.

-Những người tài giỏi luôn là người có vai trò quan trọng đối với sự thịnh suy của đất nước.

-Phát huy quan điểm của nhà nước, giáo dục là quốc sách, trọng dụng nhân tài.

III. Kết bài: nêu cảm nghĩ về câu nói “Hiền tài là nguyên khí của quốc gia”

Câu nói “Hiền tài là nguyên khí của quốc gia” là một câu nói hết sức có ý nghĩa. Câu nói nhắc chúng ta phải coi trọng người tài ở mọi lúc mọi nơi.

Văn mẫu lớp 10: Phân tích và nêu cảm nghĩ bài Hiền tài là nguyên khí của quốc gia

Bài "Hiền tài là nguyên khí quốc gia" được trích trong bài kí đề danh tiến sĩ khoa Nhâm Tuất, niên hiệu Đại Bảo thứ 3 (1442) do Thân Nhân Trung soạn năm 1484 thời Hồng Đức. Bài kí này được khắc đá hiện còn ở Văn miếu (Hà Nội).

Thân Nhân Trung tự là Hậu Phủ quê ở Yên Dũng, Bắc Giang, đỗ Tiến Sĩ làm quan dưới thời Hồng Đức có văn tài lỗi lạc, đức trọng tài cao từng được vua Lê Thánh Tông tin dùng ban chức "Tao đàn phó nguyên súy". Câu mở đầu cho ta biết Thân Nhân Trung được vua Lê Thánh Tông uỷ thác cho trọng trách. Một cách nói vừa kính cẩn, vừa khiêm nhường:

"Tôi dẫu nông cạn, vụng về, nhưng đâu dám từ chối, xin kính cẩn chấp tay cuối đầu mà làm bài kí rằng ...".

Các tiến sĩ được khắc tên vào bia đá ở Văn Miếu là những hiền tài, những người học rộng, tài cao và có đạo đức. Tác giả coi "Hiền tài là nguyên khí của quốc gia" khẳng định nguyên khí có hệ trọng với sự thịnh suy, hưng vong của đất nước. Cách lập luận của tác giả rất chắc chắn và đầy sức thuyết phục:

"Hiền tài là nguyên khí của quốc gia, nguyên khí thịnh thì thể nước mạnh, rồi lên cao, nguyên khí suy thì thể nước yếu, rồi xuống thấp".

Câu văn đẹp, ý tưởng sâu sắc, ngôn từ trang nhã, phép đối của thể văn cổ biền ngẫu được vận dụng tài tình. Từ xưa đến nay, câu văn này được nhiều nhà viết sử nhắc lại, được nhiều người ghi nhớ và truyền tụng, càng đọc càng suy ngẫm, ta càng thấy rõ: khi hiền tài xuất hiện như hoa mùa xuân thì quốc gia cường thịnh, khi "tuần kiệt như sao buổi sớm, nhân tài như lá mùa thu" thì vận nước khó khăn, yếu hèn.

Tiếp theo Thân Nhân Trung nói về sự quan tâm đào tạo nhân tài là chính sách hàng đầu, là điều quan tâm đặc biệt: "Vì vậy, các đấng thánh đế minh vương chẳng ai không lấy việc bồi dưỡng nhân tài, kén chọn kẻ sĩ, vun trồng nguyên khí" làm việc đầu tiên. Triều đình nhà Lê, từ năm 1439 trở đi đã có nhiều việc làm biệt đãi và quý trọng kẻ sĩ. Nào là "đã yêu mến cho khoa danh, lại đề cao

bằng tước trật". Nào là "nêu tên ở tháp Nhạn, ban cho danh hiệu Long hổ, bày tiệc Vân hi". Sau mỗi khoa thi kén được nhiều tiến sĩ, trạng nguyên, "Triều đình mừng được người tài, không có việc gì không làm đến mức cao nhất". Đó là các việc như đặt ra lệ xướng danh, yết bảng, ban mũ áo, cấp ngựa, đãi yến và vinh quy bái tổ cho những người đỗ đạt cao.

Làm thế vẫn chưa đủ, nên vua Lê Thánh Tông, vị thánh minh lại cho khắc tên các tiến sĩ vào bia đá đặt ở cửa Hiền Quan (Quốc Tử Giám) nhằm mục đích "khiến cho kẻ sĩ trông vào mà phấn chấn hâm mộ, rèn luyện danh tiết, gắng sức giúp vua". ý nghĩa sâu xa của việc "dựng đá đề danh ở cửa Hiền Quan" thể hiện việc đào tạo và bồi dưỡng nhân tài, ươm nguồn nguyên khí quốc gia, được tổ tiên ông cha ta đặc biệt coi trọng, đâu phải là "chuộng văn suông, ham tiếng hão". Trách nhiệm, nghĩa vụ của "kẻ sĩ chốn trường ốc lều tranh" phải như thế nào? Phải "tự trọng tấm thân" rèn đức rèn tài, phải "ra sức báo đáp" ân đức minh quân thánh đế.

Sau khi ca ngợi những tiến sĩ "đã đem văn học, chính sự ra tô điểm cho cảnh trị bình suốt mấy chục năm, được quốc gia tin dùng", Thân Nhân Trung đã nghiêm khắc chỉ trích "những kẻ vì nhận hối lộ mà hư hỏng, hoặc rơi vào hàng ngũ bọn gian ác".

Cuối bài văn, tác giả nói lên lợi ích to lớn, tác dụng to lớn của việc dựng bia tiến sĩ ở Văn Miếu: "kẻ ác lầy đó làm răn, người thiện theo đó mà gắng, dẫn việc dĩ vãng, chỉ lối tương lai, vừa để rèn giũa danh tiếng cho sĩ phu, vừa để củng cố mệnh mạch cho nhà nước". Lí lẽ sắc sảo, lập luận chặt chẽ, đối ý đối lời mạch lạc, giọng văn trang trọng, càng đọc ta càng thấy ý nghĩa tốt đẹp của việc tổ tiên ông cha ta ngày xưa dựng bia đá đề danh tiến sĩ.

Trong "Bình Ngô đại cáo" Nguyễn Trãi tự hào viết:

"Như nước Đại Việt ta từ trước,

Vốn xưng nền văn hiến từ lâu".

Đọc bài "Hiền tài là nguyên khí của quốc gia" ta càng hiểu rõ sâu hơn nền văn hiến của dân tộc. Chính việc "bồi dưỡng nhân tài, kén chọn kẻ sĩ, vun trồng nguyên khí, (dựng bia tiến sĩ đã góp phần to lớn xây nền văn hiến ngày thêm rạng rỡ). Bài học lịch sử được rút ra từ việc khắc bia ghi tên tiến sĩ là lấy việc giáo dục làm quốc sách, coi trọng việc đào tạo nhân tài, biệt đãi kẻ sĩ để công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước.